

עם ישראל איבד השבוע את האדם הגדול בעולם, שהיה לדורינו זכות לגדול בצילו הגדול. אנחנו נמצאים עכשיו סמוך ונראה לפטירתו הפתאומית. אכתוב דברים קצרים העולים בזיכרון גם

איתא באבות: רבי מאיר אומר: כל העוסק בתורה לשמה, זוכה לךנייה הרבה, ולא עוד אלא שכל העולם פלו פדאי הוא לו, וקניא רב, אהוב, אהב את המקום, אהב את הבריות, משמח את המקום, משמח את הבריות, ומלכשתו ענה ויראה, ומכשרתו להיות צדיק חסיד ישר ונאמן, ומרחיבתו מל החסות, ומקרבתו לידי זכות, ונהנין ממנו עצה ותושיה בינה ובהורה, ונותנת לו מלכות וממשלה וחסד דין, ומגליל לו רזי תורה, ונעשה ממנו המתגבר וינהר שאינו פוסק, והנה צנוע וארך רוח, ומוחל על עולבנו, ומגדלתו ומרוממתו על כל המעשים:

דברי גדולי עולם יצ"ל על רבינו: החזו"א במכתב שהתפרסם שכתב לבן משפחתו שיחפש שידוך לרבינו כשהיה בן 18 בלבד הוא כתב עליו בהז'יל: מרא דכולא תלמודא. והעיד הרב אלישיב שהחזו"א דבר עמו על רבי חיים כשלקחו חתן הוא התבטא ואמר כבר אז שהוא הרגוטשובר של הדור. סיפר רבי מיכל יהודה ליפקוביץ שבישיבת צוות בקבלת בחורים לשיבת קטנה פונביץ' חילטו לא לקבל איזה בחור, לאחמ"כ הרב מפונביץ' חזר בו ואמר לקבל את אותו בחור בהסבירו את דבריו משום שהתורה ביקשה ממנו לקבל את הבחור הזה, לתמיהת רבשייב השיבה הסביר הרב יצ"ל שרבי חיים קניבסקי ביקש ואשרי חיים מבקש זה נחשב שהתורה ביקשה, רבי חיים היה אז סמוך לנישואיו והיה בשנות העשרים לחייו בלבד. בהלוויית הסטיפלער העולם היהודי היה שובר גדול הרב שך הספיד ואמר לציבור שבס"ד הניח אחריו בן חמותו וזאת למרות שהסטיפלער נתפס כקדוש מהדורות הקודמים. הרב שך עשה כמה מהלכים ציבוריים ושום מהלך הוא לא הסכים לעשות בלי אישור ותמיכה של רבי חיים. בכינוס שלבד הרב שך לבקודה שא תורה כשרבי חיים היה כבן 60 בלבד ובכינוס השתתפו גדולי עולם ורבי ראשי הישיבות ובאותו זמן חיו עמנו גדולי ישראל זצוק"ל והרב שך במילותיו המדודות אמר יושב עמנו כאן האדם הכי גדול שיש בעולם וכל היצוא מפי קודש וחובה לשמוע לדבריו וזו הבנא את דברי רבי חיים קניבסקי מה שאמר. הרב אלישיב היה מתבטא רבות שבכל דור הקב"ה נותן כח עצום לנתן יחיד שהוא יכול להשפיע בשמים מה שחפץ. ובדורינו זה יתן לרבי חיים קניבסקי. הרב שטינמן היה אומר לא נחל בעה"ז אנתנו יכולים להתקרב אליו בעה"י לא נוכל להתקרב אליו. והוסף ואמר הוא עולה תמימה והוא בבלי ירושלמי בכרך אחד. הוא נקי לגמרי ואין לו נגיעה כלל ולכן יכול להשיב במהירות. רבי משה סולוביצקי היה חבר עוז של רבי חיים בתור בחור והוא אמר כשהיה בחור אתם עוד תראו ירוצו אחריו לקבל ברכות. על ספריו: סיפר רבי משה שטרנבוך שכשרבי יחזקאל אברמסקי קיבל את ספרו של רבי חיים טעמא דקרא והוא לא ראה מי קיבר את זה. הוא אמר שזה ספר של ראשונים. ידוע שכשהוציא את הקונטרס קרני חגבים היתה לו שאלה איך נראה חגב מסויים ולפתע חגב נל על שולחנו, היה זה פעמים כשהתקשה בזה, הרב אלישיב התבטא שכזה דבר קרה רק אצל הראשונים. כשלמדתי אצל רבי מיכל יהודה ליפקוביץ כל פעם שהיה מזכיר את רבינו היה אומר זאת חתרת קודש והיה מתבטא עליו שהוא מלאך שניתנה זכות לדורינו השפל לחיות בצילו וזאת גם שרבינו היה תלמידו. וקצרה היריעה מהכיל שאר דברי גדולי הדורות זצוק"ל ויבדלחטו"א בגדלותו. ואם הם שמבנינים מה זה אדם גדול אומרים כך, אנתנה צריכים להרגיש את הזכות שהיתה לנו.

התמדה וניצול הזמן: זה היה הדבר הגדול שלו וידוע שהוא היה השקדן של הדור שכבר דורות רבים לא ראינו כמיו"ז. ובהלויה סיפר בנו ר"ש שאביו אמר לו שהוא ביטל מסירת שיעור בירושלמי כדי לא להפסיד 5 דקות של הכנת השיעור. ובקבלת קהל בין אדם לאדם הוא המשיך ללמוד והשוטף הבא לפעמים היה צריך לחכות דקות ארוכות כדי שירים עניו מהספר. וכן בכל נטיעה ובכל ארוע שערך על ידו היה יושב עם ספר כל הזמן, ומחזה נפץ כשהיה בניסעות קצרות בעיר היה יושב עם ספר ביד כל הניסעה. בכל ארועות בכל זמן ועת. בכל המתנה לברית למרות שהיה מספר שניות מיד היה פותח ספר לימוד. בבר מצווה שלי ישב ולמד במשך כל הבר מצווה. והוא היה שם כשעתיים. כשהיה מחכה מספר שניות לארוחת צהרים היה תמיד פותח ספר. בשנים מעוברות שהיה לו זמן עודף שלא למד את כל חובותיו היה מוציא ספר חדש שהיה מתקבל מיד בכל שדרות הציבור. גם כשהיה הולך לבנו היה מתחיל מסכת חדשה וכן היה נשכב לישון לשמוע משכן מסכתות שלימות, ובשנים האחרונות מפעם לפעם היה מבקש יין לסיום שערך תוך כדי לימוד בשעת השינה. תמיד ביקש שיברכו אותו שיוכל ללמוד בהתמדה כל הזמן.

החובות של רבי חיים: כידוע הס"ד הגדולה שהיתה לרבי חיים בעקביות והעמל בתורה. העמוד המרכזי שעליו הושתת בית רבי חיים היה לימוד התורה. בכל עת ובכל שעה, בכל התרחשות ובכל מאורע היתה ברקע דמותו של רבי חיים יושב ולומד. תמיד קול התורה התרוגן בחלל הבית. סיומי מסכת וסיומי השי"ס היו דבר שבשגרה והשרו אווירת שמחה בבית. רבי חיים קניבסקי מגיל 16 קרוב לשמונים של חובותיה. כך ליום בחצות ומתחיל את היום (לילה) בתיקון חצות. דף קב נהוג ופרי עץ חיים לר"ח ויטאל, וספרי הלשם. תהלים. פרק בני"ד. שלושה דפים במשני"ב. שלושה פרקים ברמב"ם. המישה דפים בשו"ע. שמונה דפים

פרשת שמיני לסדר "כל בית ישראל יבכו את השריפה אשר ה" תשפ"ב
מזווית של נכד שגדל על ברכיו כארבעים שנה. דברים ששמענו וחינו לאורך כל השנים.

היתה יוצאת מהדורה חדשה של הספר. זכית לראות איך הוא עמל על הספר דרך חכמה, הוא הוציא מיכל ארונות ביתו, והיו לו הרבה ארונות, את כל הספרים שעל לו על קדשים העמיד את כל הספרים בארונות שעל ידו וכך עבר ספר ספר בשביל השלמות המלאכה הגדולה. גם כשהוציא את הספר שקל הקודש על קידוש החודש שהוא ספר מלא חשבונות החתרותא רבי בערל וינטרוב היה עושה את החשבונות (שהגיעו לפעמים לכמה שורות של מספרים) במחשבון, ואילו רבי חיים ערך את החשבון בע"פ ותמיד תמיד רבי חיים חישוב יותר מהר ובתוצאה יותר מדיקט. 50 פעמים הוא למד טור ביי"ב דרישה ופרישה. שו"ע עם כל המפרשים, משני"ב ביאור הלכה ושעי"ז וחזו"א לפני שהוציא את השונה הלכות. והעיד הסטיפלער שאין פסיק בכל הני"ל שבנו לא יודע.

יר"ש ודוקוק ההלכה: סבתי ע"ה היתה מספרת איך שפעם באמצע השינה רץ לפח אשפה כי חשב אולי זרקו את הלולב ולא שמרו אותו לשירת חמץ שהוא רק מנהג. חודש לפני פטירתו באתי על ספר תורה והוא היה חלש נורא אני כשנאמר לו שיש כאן ספר תורה הוא מיד הרים את עניו ובכוח לא לו הוא התרומם לנשק את ספר התורה ובמשך דקה ארוכה הוא הרים את עיניו לליות את ספר התורה עד צאתה. היה לו פחד מחטא וזה תמיד צלע. על שאלות שהיה דעתו לאיסור היה עונה בנחישות בלי"ח ולא הסתפק בכך ולא, על אף רכותו הידועה בשאר העניינים. פעם חיפש עט ולא הסכים לקחת מאבא שלי את העט מחמש שמא יתרגל לקחת מאנשים ויום אחד ישכח להחזיר ועיבור בגול. בחתונת אחי הביאו לפני לברך על הכוס והוא לא הסכים לברך עליו עד שיתברר האם זה בחשש שבינית, וכשלא ידע כל החופה התעכבה במשך שעה ארוכה עד שניצא יין שכשר לכל השיטות. סיפור דומה התרחש בחתונת נכד אחד מגדולי האדמור"ים ובגבעה לא היה שיעור חזו"א כל החופה התעכבה שעה ארוכה עד שהביאו לפניו כוס גדולה לכל השיטות. בכל ספריו כתב אין לסמוך על הדברים למעשה, וזאת למרות שהשקיע כל הלכה את כל כוחותיו הענקיים. שומר על כל האבידות בביתו במשך שנים ארוכות ואף הביא לביתו ארגז של מצאיות משנותיו בישיבה שלמרים עד שיבוא אליהו. הרבנית ע"ה סיפרה שפעם דקקה בלדת שהיה נעול ורבינו פתח הדלת וכשפתח אמר אישתי לא בבית. הקפיד מאוד בכל הוראות החזו"א הקפיד מאוד על נטי"ז דיים דוקא, בחדר שאוכל, ותמיד שאכלנו אצלו היה מקפיד שנהג כך, כך בשאר הנהגות החזו"א הקפיד מאוד כמו מים של שבת, גנרטור שבת, משיטה כהלכתה, הידורים ודקדוקים שבחיטה ומליחה פרטית וכו'. היה מוריד לנו תמיד את השרוולים מחשש שלא יגיע מעל המפרץ. החזו"א לא היתה דעתו נוחה שמסתייג את הפאות אז הוא הקפיד מאוד אצל כל בני משפחתו שילכו על הפאות בחוץ, וכשהיינו שמים מאחורי האוזן היה קם ממקומו ומוציא לנו את הפאות לחוץ, כשהיינו באים לפניו עם כיפה לא מספיק גדולה היה עוקף אותנו ואומר מה זה הכפתור הזה שיש לכם על הראש, וכן כל פעם שנגענו בזקן הוא היה אומר ה' יעזור שהיה לך קדך הריצפה. פעם התמננס ונפל כי הכיפה מיד הניח התיק שהיה על ידו על ראשו כי אסור להיות עם ראש מגולה ורק אז הרים את הכיפה. פעם ראינו אותו שוכב על הריצפה בסלון הבית באמצע הלילה לתמימתו הוא אמר שראה דף על הריצפה וחשש שזה טעון גניזה ומכיוון שהתקשה להתכופף התישב על קרטון שהיה בסמוך אך התברר שהקרטון היה ריק מה גשרם לו ליפול על הריצפה (ר"י צביון). היה מתאמץ מאוד לא להיכשל בעבריה ואכן הקב"ה היה מאוד בעזרו. הרבנית ע"ה היתה מספרת לנו תמיד איך שפעם בא לנסוע במונית לברית מילה והמנית לא הצליחה להתנעם את הרכב ורק כשיצא הרכב התינע וכשנכנס הרכב שוב לא התינע רבי חיים בירר מהיכן הכסף לרכב והתברר שזה בא מסך שלו ורביית הוא אמר כיוון שהוא מקפיד מאוד על רביית אז הוא לא יכול להנות מכך. כשמתאמץ לא להיכשל הקב"ה עוזר. דקדוקו הגדול בהלכה היה ללא ויתורים גם בדברים שהם בגדר חומרה, אכתוב מה שסיפר לי אחי רבי אריה. אירע כמה פעמים שהביאו לשולחן קצרה של מים אחרונים ובלו כוונה נטלתי ראשון, ומיד אמר לי שאני אומן כפי שנספק בהלכה שהמזמן נוטל ראשון, לא עזרו התצלוליותי שלא שתייך על כפי שאנין. ומיד אמר לי שאני אומן כפי שנספק בהלכה (אהו שו"ע קפג, ד). כמו כן היה נוהג לצאת בברכה ראשונה של בהמ"ז מהמזמן כפי שנספק בהלכה (עד שכבר אזינו ויברך בעצמו). כשהייתי ילד קטן התינע עם סבתי הרבנית מביתה לביהכ"ני בליל ש"ק חוה"מ סוכות, והרבנית לא שמה לב שנעלתי את הבית וכנראה השארתי את המפתח בכיסי כאשר זקני היה עדיין בתוך הבית בסוכה יחד עם תי"ח אחד, לאחר מכן סופר לי שזקני רצה לצאת למעריב מבלי יכולת לצאת, לבסוף מצא עצה לצאת דרך החלון הגבול שבצד הדלת למרות הקושי הגדול בדבר. אירע פעם בליל א' דסוכות ששכח לכונן בזכית ראשון את כוונת הבי"ח (שאינו אלא חומרא), ולאחר שזכר בכך באמצע הלילה הלך לחציר את בנו רבי שלמה שלן אצל חמיו שגר במרחק של כמה רחובות שישבו לאכול כזית עם הכוונה הנוכרת. נוהר מאד שלא ללמוד לאור הנהר או החשמל בליל שבת זולת ע"י שומר וכדעת החזו"א, למרות שהפסיד בכך שעות לימוד מתוך

בתלמוד בבלי כולל מסכתות קטנות עם תוס' והרבה נוי"כ. סיוס כל פרק בגמ' לומד התוספתא ואותו הפרק. תלמוד ירושלמי במקביל לבלבד שלמד באותו היום ולפעמים זה 50 דף ליום. ולא ויותר בכל מאודו על סדר זה ככל שישל, כולל בימים שעבר אירועים פרואיים קשים, וכידוע ביום שעבר אירוע מוחי קשה הוא השתק בחלק מגופו ובכ"א הוא לא הסכים לשכב במיטה עד שגמר את חובותיו ורק לאחמ"כ פינו אותו לבית חולים. כי להתנתק מהתורה זה היה יותר מסוכן בשבילו). ובשישי ושבת"י מוסיף עוד לימודים קבועים, וכל זאת מלבד מאות מכתבי תורה שהיה עונה כל יום והוצאת ספריו הרבים ללימודים נוספים שאינם קבועים. ועוד מסכתות שלמד תוך כדי שנשכב לישון. בנוסף לקבלת הקהל הרב לאלפים ורבבות. כל שנה רבי חיים גמר את כל השי"ס (לבד משאר לימודי הקבועים) וכידוע הרבנית ע"ה הייתה מספרת שבתוך השינה ראתה רבות שמדבר בלימוד. והרבה פעמים רבי חיים קם ואומר שכעת סיים מסכת בישנתו. וידוע שכל עוד לא היה גומר את החובות של אותו היום ראו עליו שהוא מתוח, ורק לאחר שגמרו קביעות הלימוד ראו שנהה דעתו עליו, והיה אפשר לשרוח עמו, משום שקודם צריך ללמוד ולא לדחות לאחר זמן. מיד פעם כשצריך להגיע איזה רופא לשיעור לרבינו, או רבינו מתבטא עכשיו זה זמן לבוא! ונשאל רבינו מדוע היום זה לא הזמן, והשיב רבינו שנשארו עוד חובות זה לא הזמן עכשיו.

ההיקף הגדול: ידוע בעולם ההיקף הגדול שהיה לו בכל מכתבי התורה בבקיות עצומה והבנה מעמיקה. אחד מגדולי הדור אמר שכל מילה בספר דרך אמונה מחושבת בדיוק איך לכתוב את זה בשביל לתרץ תירוצים רבים שיכולים להקשות אילו הנוסח היה שונה ורואים בכל מילה את המחשבה האדירה שלו איך מתכוון לתרץ ולבאר קושיות של ראשונים וגדולי האחרונים. לכולם ידוע הסיפור המפורסם ששאלוהו כמה פעמים כתוב בתורה משה. והוא ענה את המספר המדויק אך פחות גניים ממה שהופיע בחיפוש במחשב, לאחר בירור התברר שמה הפעמים הנוספות הם בעל 'משה' ידו. וכן ואם יעמט הבית מהיות 'משה'. אכלתי אצל רבי חיים קניבסקי לפני מספר שנים בפרשת כי תצא והביאו רבי חיים טעם שקוראים לגט ט וכל ספר כריתות כמ"ש בתורה, וכתב ע"כ הגר"א כי גט הוא פירוד והאותיות ג-ט לא מציעו בשום מקום בתורה שמכותב זל"ז לא ישר ולא הפוך. שואל הגר"ח בטעמא דקרא האם ג-ט ו-ז ו-צ לא מצאית סמוכים זל"ז בכל התורה לא ישר ולא הפוך, והוא מוסיף אבל השאר נמצאים גם ישר או הפוך. ומתרחץ שזה ראשון עיי"ש. ושאלתי בשם תי"ח אחד את הגר"ח אולי ג-ק וכו' יש ב"ע מילים בצמודות כגון חג קרנן משא"כ ג-ט. הגר"ח חשב רגע וענה בפרשתנו יש משפט גר, והיינו ג ו-ט ב' מילים אחד עיי' השני. רואים כאן דבר מופלא ביותר. א. לדעת שבכל התורה לא מופיע האותיות הני"ל בסמיכות. ב. למצוא ברעג שמופיע בסמיכות של ב' מילים, זה נתפס רק בני שלומד לשמה. שאלתי אותו מהיכן הוא יודע שאין בכל התורה, וכמה זמן זה לקח לו בדקדק ד"ו. הוא חשב רגע וענה: שהוא כתב מהמזכרון. כמו"כ רבי חיים מבא בטע"ק בפרשת כי תצא בעניין אל ילבש גבר שמלת אשה, ואל מקפידים לקרוא לבן בשם של בת ומבא כי-80 מקורות מכל החזו"ים שיש בדיניו שם שהוא גם של זכר וגם של נקבה, והכל בלי איש החכמה. לא פלה שרבי חיים קניבסקי אמר פעם שהדבר הכי קשה לו זה לא להרהר במבואות המטונפות, ורבי חיים מסיח דעתו בכוח עיי' תרגילי חשבון קשים. וכשנמצא שמורת להרהר בענייני אמונה יהודי' לו להתהלך גם בלב, שינה והתחיל להתפלל בליבו עיי' שנצרך. גם במדרשים היה בקיא מאין כמוהו ומלבד המדרשים המוכרים לא הניח מללמוד ולהתעמק באף לא אחד מן המדרשים אשר אינם מוכרים אלא למת מעט. בקיאותו הנדירה בשילוב עם הבנתו המעמיקה הפכו אותו ליחיד בדורותיו ולתל תלפיות אשר כל תלמיד חכם שחיפש מראה מקום לא ידוע פנה אליו. כל מתברר ספר או מלקט בתר ליקוטי ידע כי עליו לרושם את כל המקורות אותם הוא מחפש ולסור אל מן אשר יענה לו על אתר ויציען לו היכן נמצא כל אחד ואחד ממראי המקומות המבוקשים. סיפר רבי אברהם גינזובסקי שפעם בירר גדול שלח אותו להציע לרבי חיים הרב חס"ק כדי שישתגר בביתו וילמד לבד לאה הפרעה, זה היה בתקופה שרבי חיים למד בכלול וכל רגע ניגשו לשאול אותו שאלות, ורבי חיים ענה שאדרבה זה טוב שישאלים אותו, כי כך הוא צריך לחזור שוב על מה שלמד וזה גורם לו שיחזור עוד ועוד לכל חזרה היא לתועלת.

ספריו: הספרים שלו הם בכל חלקי התורה. ובדגש על חלקי התורה שלא ייצאו עליהם ספרים רבים, ופעם בא להוציא איזה ספר והתברר שיש ע"כ כבר ספר הוא הפסיק באמצע. וזאת מלבד אלפי ספרים וספרי שו"ת"ים שמביאיה מהם שענה להם בכתב ידו. כידוע רבי חיים מאוד עווד אנשים להוציא ספרים, ומכוח עידודו נוצרו עוד אלפי ספרים בעולם. את הספרים שלו התישב להוציא בעודו ילד ממש. כשהיה כותב את ספריו היה יושב על עשרות ספרים עובר בדקדוק ועיון על כל פרט. את הספר הגאון טעמא דקרא' על פרשיות התורה היה מוציא עיי' שלמד בסעודות שבת את הפרשה וכשהתחדש על חידוש היה אומר את זה לפני המטובים ובמוצי"ש היה כותב זאת בספר וכך מדי שנה

הספר, ובשבת אה"צ עם דמדומי חמה היה יוצא לפתח ביתו ולומד לאור היום, וכשתחיל להחשיך היה יוצא לטייל יחד עם רעו הגר"ד וינטרוב זצ"ל ודבירו בלימוד בדרך. פעם בסוף הזמן אכלתי אצלו בליל שבת ושאלני מה אני עושה אחרי הסעודה? והשבתי שאני עושה משמר עם חברותא, והורה לי לבטל את החברותא או ללמוד באותו ספר כדון המבואר בשו"ע, והראה לי מה שכתב בטעמא דקרא פרשת קרח שמי שלומד בזמנים או באופן שאסור ללמוד אין הצלחה לתורתו. בדימון תמיד הקפיד לשאול אם יש כהן, ואם היה כהן היה מכבד אותו גם אם היה בחור צעיר. וכן כשהיה עונה להמכתבים היה מקדים לענות לכהנים תחילה ואח"כ ללויים ואח"כ לישראלים. רבינו לא מסיח דעתו בשבת ויו"ט עד שמשלים המאה הברכות ולהמשיך הדבר כמה הוא קרוב ללבו היה פעם ביו"ט ראשון של סוכות שהתעורר רבינו ממנוחת הבוקר ואמר שחלם דיש לו עשר ברכות ואינו יודע דאולי בעל החלום הוסיף סתם ואמרתי בפני רבינו דאולי באמת הרי היה חמש ברכות במפתיר ועוד שנים בהלל ושנים בלולב ואחד לישב בסוכה. עד הדין נזהר רבינו בכבוד הספרים תלמד אותנו הנהגתו בקודש שמקפיד לא לשבת עם הגב לספרים ולכן אף שכל פינה בביתו מנוצלת לארון ספרים בקיר שיושב לגבו אין ארון ספרים ואף בבתיים שהיה בא לבקיר ישב הכיבן שאין ספרים לגבו וכן לפעמים אף שהיה במקומות רחוקים לא היה יכול לראות ספרים שמונחים לא בדרך כבוד ודאג בעצמו לסדרם.

שמחת המצווה: אהב מאוד לקיים את כל המצוות ואף הצליח לקיים מצוות נדירות כגון פטר חמור, ראשית הגז, לקט שכחה ופאה, ושאר מצוות הנדירות. בכל מצווה נדירה שקיים אותנו הנכדים שנבאו עמו יחד, וכן בארבע מצוות אקסיפט סכך לסוכות ועוד מצוות שונות שלקח אותנו לקיום המצווה והיה שמח עם זה מאוד בכל אותן השבוע. ידוע גם בימים שהיה חלש נורא כשהיה מגיע אליו איזה דבר מצווה כגון לולב אתרוג או שופר היה הדבר משמחו מאוד והיתה ניכרת השמחה על פניו באופן בלתי רגיל והרגישו שמשמח נעלם ממנו הסבל.

לענויים יתן חן. היה לו חן מיוחד אצל כולם משום שהיה ענו גדול ולא העריך את עצמו בכלל. כשהיו שולחים לו הערות על ספרו הוא היה מתקן בספר למרות שהשקיע המון כוחות בכל מילה שכתב בספריו. כמו"כ כשהיבד ספר שקל הקודש והיתה לו איזה שאלה והוא גדול הדור, הוא נסע לביתו של מחבר הספר במודיעין עלית כדי לשאול אותו פרטים על ספרו. הוא מעולם לא נפגע מכולם, גם כשאמרו לו דברים שפוגעים מאוד, הוא היה מראה לאנשים שהיו להם שונאים מכתבי נאצה שהיו שולחים לו, וזה עניין של אדם גדול מאוד. בתפילות ובכולל תמיד יש בין אנשים והיה בורח מהמזרח, במשפחה ידוע שהיה מאוד מתבייש לנאום בפני אנשים משום שהרגיש שאינו ראוי לכך. וכל הבורח מהכבוד.. יודוע שהוא היה הגדול הכי ענק בעולם שהיו פונים אליו מכל קצוות הקשת בלי סוף אנשים, תמיד ביתו מלא מלא משואלים, וכן בדרך לבית כנסת ובכל אירוע ושמחה שהגיע הוא לא יכל להשתחרר ממצוות הפונים, ובכל מקום שהגיע היתה שורת התרגשות, חרדת קודש וחשמל באוויר שא"א לתאר כלל.

מידות טובות: כשהסתיימה נפטר הוא הוריש לו את כל ספריו ספרי הקה"י ושאר ספרים ורבי חיים החליט שהוא נותן כל הספרים לאחותו. ואותו הדבר היה עם ירושת חמיו שוויית על הכל. למרות שזמנו היה דחוק מאוד וכל רגע מנוצל לאגור מילארדים באהבה שאהב את התורה ובכ"א הוא הקדיש זמן רב ועצום לכל פונה. וכשהיה לו מישהו שהוא יתום או מסכן הוא הקדיש זמן רב במיוחד. גם כשילדים קטנים הגיעו להטרידו בשאלות משונות היה עונה שבר פנים יפות, היה חושב כל הזמן איך לענות למסכנים ואומללים. פעם בטעות הוא העיר למישהו על דבר שלא היה נכון, במשך שעה ארוכה הוא הושיב אותו על ידו וביקש לפייסו, הוא התעניין בשלום כל משפחתו ושווייקו, עד שראה שהצליח לפייסו. סיפור דומה היה לו עם בנו ראי"ש שפעם הוא גער בו בטעות וכשגילה את זה הוא צייר לו את המנורה על כל פרטיה ודקדוקיה. גם פייסו וגם בלי ביטול תורה. היה מפרגן לאנשים על העוסקים שלהם, והן על השאלות, ולספרים היה מפרגן על כתי"י היפה שלהם בספר תורה. היה טופח על השכם של ילדים. כשהיה מישהו בא לשאול שאלה אישית היה מופתא את כולם מהחדר. פעמים רבות שאכלתי אצלו בשבת ובפרט בשנים קודמות שהיו מתארחים אצלו בשבת עשרות סועדים שונים, הוא היה מוצא תמיד זמן לכל אחד לומר לו את המילה המתאימה להתעניין אצלו בשלום משפחתו ובפרטים אישיים שעוברים עליו. וזאת למרות שכל הסעודה ישב עם ספר ולא פסק פומיה מגירסא. סיפר אחי רבי אריה, מדותיו וסבלנותו לכל אחד גם לפחותים היו לשם דבר. כידוע היה מקבל מכתבים מכל קצות העולם, ומכל סוגיה האנשים, החל מת"ח גדולים וכלה בילדים קטנים, והיה עונה לכולם בקצרה ללא יוצא מן הכלל, והתבטא כמה פעמים שעושה כן כדי לעודד את הלומדים. וכן בקבלת קהל בזמן שכתרו היה במתניו היה משיב לכולם סבלנות גם כאשר הרבו הטרידו. היה מקשיב לשואלים עד שסיימו גם אם הרבו בדברים ולאחר מכן היה עונה בקצרה. זכורני שהיתה תקופה שהיה מגיע לביתו בשב"ק בבוקר בחור נכה והיה בוחן אותו וסבלנותו במשך דקות ארוכות על כל מה שלמד במשך השבוע. מעדות מסוימות היו רגילים ללכת אל ידו, למרות שלא אהב את זה הניח שיעשו לו כן ולא אמר דבר. בסעודות שבת היו רבים מתדפקים על דלתותיו ועד פטירת

הרבנית היו סועדים אצלו בבוקר עשרות אנשים, ומעולם לא אמר על כך דבר למרות שלפי טבעו לא הווי ניהא ליה בזה שיראה אותו באכילתו. עם ישראל ניצל אותו עד תום.

קבלת קהל העניקים בעולם. במשך עשרות שנים (40 שנה) כל יום היו עוברים לפניו מאות ואפילו אלפי שואלים בכל חלקי התורה ויועץ בכל תחומי החיים ובשנים שעוד כוחו היה במוטתו היה עונה לכל פונה באריכות רבה. בנוסף היה עונה כל יום למאות רבות של מכתבים כל יום בכל תחומי התורה והחיים. היה מברך כל יום מאות פתקים בסבלנות אין קץ, בסוף היום היה מביא לי את הדפים ומבקש שנסדר לו את כל הדפים לפי הגודל שלהם שהיה לו נח לעבור פתק פתק ולהזכיר את לפי השמות, אחותי הרבנית קרול היתה מסדרת לו את הפתקים והוא היה מוקיר לה תודה על כך, כשהיו מצטברים אצלו ערימות של רבבות דפים היה שולח אותנו להעביר לגניזה באומרו שצרות של אנשים לא זורקים לפח. פעמים רבות ראיתי אותו שהיה בוכה ביחד עם האנשים שהיה שומע את צרותיהם. אנשים הגיעו מארה"ב הלוך חוזר לרוע אחד רק בשביל לקבל ממנו ברכת הדרך של מילה אחת בשביל לעשות עסקים חובקי עולם והיו אלו עשרות מקרים. **מענה לשואלים:** הסגנון של הדיבור שלו היה נראה כאילו שולף מהשרוול אבל הכל היה כחבון והסביר המון פעמים את דבריו. היה זה בשבתות כשהיו סביבו בני המשפחה והוא היה מספר סיפורים ממה ששאלו אותו באותו שבוע והוא ענה כך וכך והסביר למה ענה כך ולמה כך. זכורני שפעם סיפר בשבת על שאלה שנשאל בהלכות צדקה וענה לשואל היתר ובסעודת שב"ק ביאר לנו בארוכה על איזה חז"ל הסתמך בתשובתו, מה שנתן לנו את התובנה שתשובות קצרות בקבלת קהל או במכתב לא נשלפים מהשרוול. וידוע שבספרי דעת נוטה במאריך לבאר כל תשובה שלו למה כוונתו. גם התשובות של יתכן ואולי.

דבר ה' בפיו: אנו בתור נכדים ראינו במשך השנים רוח קודש כמעשים שבכל יום. כמה סיפורים שבדידי הווה עובדא: במעמד תורני ערעתי בביתו והשתתף גם אחד מראשי הישיבות המפורסמים ורבי חיים הביא לכולם יין ללחיים וכשהגיע לאותו ראש ישיבה הוא אמר שאינו יכול לשתות משום שהיה אסור לו ופעם כששתה יין חשטתה הוא איבד את ההכרה והיה סכנת חיים והוזקק להתאשפז.. רבי חיים אמר אתה יכול לשתות זה יין של מצווה וזה גם יעשה לך רפואה. הוא שתה כוסית מלאה ומאו ועד היום הוא שותה והבעיה חלפה לה. פעם בשבת שהייתי בביתו ובתי היחידה או שהיתה אז כבת שש ביקשה ברכה שהיה לה עוד אחים, רבי חיים אמר אי"ה יהיו לכם שלישיה הרבנית קניבסקי ע"ה אמרה שלישיה זה מאוד קשה אולי תואמים. ורבי חיים אמר לא חייב שיהיה בכ"א אפשר כל שנה אחד. ואכן כך היה במשך שלוש שנים כל שנה נולד לנו ילד. לאחמ"כ היתה הפסקה נוספת של 6 שנים באחתי שוב ובקשתי ברכה רבי חיים אמר כעת חיה יהיה לך עוד ילד, וכן הוה. בתי הצורכה לעבור ניתוח כפתורים, לילה לפני באתי אליו להתברך והוא אמר לא לערוך את הניתוח ומחר הכל יסתדר וכן הוה. באופן כללי שמענו ממנו תמיד לעשות מה שהרופאים אומרים וכן בדרך כלל כך היתה דעתו, אך היו מקרים שראינו אותו מבטל את דברי הרופאים גם בזמנים של פיקוח נפש ממש. אמי תחי' בקשה ממנו ברכה לכריתת רגל של ת"ח אחד שהרופאים אומרים שחובה לכרות לו את הרגל וכעת הוא אמר לעבור את הכריתה ואם לא יכרתה הוא ימות תוך מספר שעות מזוהים, רבי חיים לא הסכים לברך אלא אמר שלא יכרות לו את הרגל כלל ואף כשהגיע הרופא עצמו לרבי חיים והסביר את חומרת המצב והסכנה הכרוכה בכך רבי חיים התעקש שלא יכרותו בני הרגל, למעשה לא כרתו... כעת אותו ת"ח הולך ברחובות בני ברק כרגיל. כשנשאל מתי אומר כן ומתי אומר כן הוא היה עונה בקביעות מה שה' שם בפי אותו אדבר. וכמובן מעולם לא יצאה תקלה מפניו. אימי מורת סיפרה לי, לפני כ- 8 שנים היא הייתה אצלו אביה מרן זצ"ל. ביום שיש, היה זה לאחר הלימוד עם הרב זילברשטיין. הרב זילברשטיין יצא, ולפתע הגר"ח קם ממקומו לכיוון החלון וקרא לרב זילברשטיין שיחזור. ואז הרב סיפר לו מופת, הגיע לביתו אדם ששלח שאלה מכתב היכן יש מדרש מסוים ומה לשונו, ועניתיו לו... התגורר... והוא הגיע בנך. הגר"ח ממשך לספר, ההרהרית דבר ונוכרתי שבאותו הזמן שלח לי אדם אחר מכתב בעניין אשתו שרעה מאוד והחלפתי את המכתבים, ומוסיף הגר"ח ראה זה פלא, המדרש שההוא ביקש היה בעניין מזבח מוריד דמעות על כל גט.... והקב"ה גלגל שההוא שביקש לדעת אם להתגרש קיבל מכתב בעניין מזבח מוריד דמעות וביטל את רצונו להתגרש, והואו שאלה היכן המדרש או כבר מה פשר התשובה שכתבתי לו 'יתגרש' והתבררה הטעות. והרב זילברשטיין הביא ע"כ מהמדרש שאלו הקב"ה מביא תקלה במי שלומד לשמה. הייתי ילד שבלחמתי המרפץ כשהיה רק 60 אלפים רבים היו ילדו חסר תקדים כי לראשונה העורף היה מאוים הייתי אז לצידו והוא במשך שעות ארוכות הקדיש לאלפי אלפי עמך ישראל בסבלנות אין קץ להרגיע אותם שלא יקרה כלום, והיצלם מחרדות. וזאת למרות שכל גדולי עולם סברו שיש ממה לחשוש ואכן גברא דמריא שייעא ולמרות הפחד שהיה אז מפני טילים הנושאים נשק כימי ולמרות עשרות טילים שנורקו לעבר ערי ישראל לא מתו בני אדם מלבד אדם אחד. והתבטא אז גדולי ישראל לא יודעים את ערכם שמגינים על הדור.

מבשרך אל תתעלם. למרות זמנו הדחוק הוא היה מגיע לביקור קבוע אצל כל אחד מיוצאי חלציו ומידי שבת כשעוד

כוחו במוטתו היה יוצא לטיול יחד עם הרבנית ע"ה ובא לבקר בבית אחד מילדיו ושם היה מתעניין לפרטים במצב שלנו היה לא לביתנו עובר על הספרים שקיבלנו ואף מסתכל באלבום של התמונות. וזכורני שכשהיה רואה את עצמו בתמונות היה אומר שהו שכנו רבי יודיל שפירא. כשלמדתי בישיבה גדולה רחוק מהעיר (תפרח) כל פעם שנסע לבקירי שהיה באזור הישיבה כגון באר שבע וכדו' היה לוקח מביתו מיני מתיקה ומצרך מכתב מהרבנית ע"ה ונכנס למושב תפרח ובא לבקרני ולהתעניין בשלומי. היה מעורב בכל שידוך במשפחה והיה מציע הרבה שידוכים, כשהיה צריך ללחוץ על סגירת שידוך היה נוסע לשיבה ובמשך שעה ארוכה מסביר למה כדאי לבקרו בביתו והביא עמו כל אחד שהתחתן רבינו הגיע לבקר בביתו והביא עמו מתנה של כל הספרים שהוציא, ובשנים קודמות היה מגיע לביקור כל חוה"מ. כל נכד שנעשה בר מצווה או נכדה שנעשית בת מצווה היה מביא מתנה עם הקדשה מיוחדת אישית. וזאת מלבד כל ימות השנה שהיה מתעניין מאוד בנעשה אצל כל בני המשפחה. היה דורש מאתנו הנכדים לכתוב לו כל שבוע איזה שטיקל תורה ממה שלמדנו ותמיד כתוב היה כותב ע"ז הערות ששתתרו אצלו. ובדשך כלל היה מביא יפה מאוד, או אתה כותב מאוד יפה. וכשהיו באים הוא היה אומר ללבטא את יודעת איך כותב יפה. היה מקפיד מאוד שישפרו לו כל שמחה שיש אצלו במשפחה. פעם אחי רבי אריה בא לבשר לו שיש אצלו בשורות טובות. היה זה ביום שיש לפני שבת, בליל שבת לאחר הסעודה יצא יחד עם הרבנית ע"ה לבית הוריו כדי לומר להם על הבשורה כי חשש שמא אחי לא עדכן את הורי בעניין, ורבי חיים סבר שחייבים להודיע להורים משום שהקרת הטוב ולכן הוא טרח והלך וסיפר להורים שלי ע"כ.

החזרת עטוב התורה והחסד והצדקה: הדבר שהכי גרם לאנשים להזויל ממונם לצדקה לחסד ולעולם התורה היה מילה או הבטחת ישועה מרבי חיים, ואף שהדבר גזל רבות מזמנו הוא לא חסך ממנו וכוחו ותמיד תמיד נענה לראשי המוסדות בחזקת התורה. כמו"כ היה כותב מכתבים לכל דורש ונותן מחפציו האישיים לראשי ממלכות התורה בעולם. ואכן בשנים האחרונות פרח מאוד עולם התורה והצדקה והתנהה של כלל ישראל והכל הכל מכוון. ודווקא בגלל שהיה שקדן כ"כ גדול שקב"ה גלגל לו שהוא רק אימר מילה וזה פעל רבות אצל כל תומכי התורה והחסד ואכן אלפי מוסדות הוחזקו ונתמכו בזכות איזה מילה אחת שלו.

תקופת חולשתו: בתקופה שהיה חלש מאוד והוא סבל מכאבים חזקים הגיעה אליו אימי תחי' ושאלה אותו האם כואב לך? מיד הוא ענה כן כואב לי מאוד. אימי נבהלה כי מעולם היה לא החלוק, היא שאלה אותו מה כואב לך הוא מיד ענה שאני לא יכול ללמוד כרגיל. גם בתקופות שבה חלש מאוד ברעג שהניחו לפניו את הגמרא הוא מיד אזר כוח והתחיל לעמול בתורה שהיתה לפניו חביבה עד אין קץ.

פרישותו מענייני העוה"ז: הדברים ידועים שלא היה לו עוולמו אלא ד"ל של הלכה לבד, וכל עניני עוה"ז לא תפסו אצלו מקום כלל, **והתבטא כמה פעמים שמתפלל שישכח כל מה שאינו נוגע ללימוד.** שאלתיו פעם האם מותר להשתמש במקלף ביו"ט, והשיב לי שאינו יודע מהו מקלף. הרבנית שהיתה שם ינסתה להסביר לו ללא הועיל. עד שנאלצתי להביא את המקלף מהמטבח, וגם לא הועיל כי אמר שמעולם לא ראה דבר זה ואינו יודע מהו. בעיני ראיתי כמה פעמים כשהביאו לפניו ארוחת צהרים היה שואל כל דבר מה מברכים עליו למרות שזמן הסתם כבר אכל מאכל זה מאות פעמים. לפני עשרות שנים כאשר אירעה אצלו השריפה באמבטיה, הגיע מכבי אש ושאלו אותו האם המכונת כביסה עבדה (כדי לדעת האם הקצר הגיע ממנה), ואמר להם שאינו יודע מהו מכונת כביסה. פעם שאלה אותו הרבנית האם יכולה לקנות תנור חדש בתשעת הימים לאחר שהתקלקל התנור הישן, ושאל לשם מה יש צורך בתנור בימי הקיץ, והסבירתי לו שהתכוונה לתנור שאופים בו ולא לתנור שמחמם, ואמר שלא ידע בכלל שיש להם מוצר כזה. הביאו להרבנית תנור חדש במטבח, אחד מבני המשפחה שאל לרבינו האם יברך הטוב והמטיב: שאלו רבינו על מה אתה מדבר? השיב על התנור החדש שקנו. שאל רבינו איזה תנור ורבינו היה מפרגן על כתי"י היפה שלהם בספר תורה. היה טופח על השכם של ילדים. כשהיה מישהו בא לשאול שאלה אישית היה מופתא את כולם מהחדר. פעמים רבות שאכלתי אצלו בשבת ובפרט בשנים קודמות שהיו מתארחים אצלו בשבת עשרות סועדים שונים, הוא היה מוצא תמיד זמן לכל אחד לומר לו את המילה המתאימה להתעניין אצלו בשלום משפחתו ובפרטים אישיים שעוברים עליו. וזאת למרות שכל הסעודה ישב עם ספר ולא פסק פומיה מגירסא. סיפר אחי רבי אריה, מדותיו וסבלנותו לכל אחד גם לפחותים היו לשם דבר. כידוע היה מקבל מכתבים מכל קצות העולם, ומכל סוגיה האנשים, החל מת"ח גדולים וכלה בילדים קטנים, והיה עונה לכולם בקצרה ללא יוצא מן הכלל, והתבטא כמה פעמים שעושה כן כדי לעודד את הלומדים. וכן בקבלת קהל בזמן שכתרו היה במתניו היה משיב לכולם סבלנות גם כאשר הרבו הטרידו. היה מקשיב לשואלים עד שסיימו גם אם הרבו בדברים ולאחר מכן היה עונה בקצרה. זכורני שהיתה תקופה שהיה מגיע לביתו בשב"ק בבוקר בחור נכה והיה בוחן אותו וסבלנותו במשך דקות ארוכות על כל מה שלמד במשך השבוע. מעדות מסוימות היו רגילים ללכת אל ידו, למרות שלא אהב את זה הניח שיעשו לו כן ולא אמר דבר. בסעודות שבת היו רבים מתדפקים על דלתותיו ועד פטירת

וארטים על פרשת השבוע

ט. קחו שעיר עזים לחטאת. וכי מה ראו ישראל להביא יותר מאהרן? אלא אמר להם, אתם יש בידיכם תחילה ויש בידיכם סוּף. יש בידיכם בתחילה, וישחטו שעיר עזים במעשה מכירת יוסף ויש בידיכם סוּף, עשו להם עגל מסכה. יבוא שעיר ויכפר על מעשה שעיר, יבוא עגל ויכפר על מעשה העגל. לקוּטוּ הפרדס יוסף, לכאורה אינו מובן, מדוע יחד עם קרבן הכפרה על מעשה העגל, הוצרכו בני ישראל להביא קרבן נוסף לכפר על מעשה מכירת יוסף, מדוע חטא העגל עורר את החטא של מכירת יוסף, מה הקשר בין הדברים? ומביא הגהות מהרי"ט על התורת כהנים שכתב: במדרש מבואר שכטעם האחים על יוסף היה, שראו בנבואה שייצא ממנו וירבעג בן נבט שיעמיד עגלי זהב ויחטיא בני ישראל בעבודה זרה, ורצו האחים למנוע זאת ולכן מכרוהו. אמנם, תירוץ זה של האחים להצדיק את מעשה המכירה, היה טוב רק עד חטא העגל, אבל כאשר גם זרעם חטאו בעשיית העגל לעבודה זרה, אז העבטה תירוץ, וכעשוי כשהביאו כפרה על חטא העגל, נזקקו להביא קרבן נוסף לכפר על מעשה מכירת יוסף, כי על ידי חטא העגל התעורר חטא מכירת יוסף. **תירוץ נוסף** כתב המשך חכמה בהקדם מה שיש להקשות. מדוע לא עיכב עוון מכירת יוסף עד עכשיו ולא את יציאת מצרים ולא את קריעת ים סוף, וגם לא את מתן תורה? אלא, שעל חטא של מכירת יוסף היה להם תירוץ, שהם טענו ליוסף, מדוע לא הוכחת אותנו אם ראית בנו מעשים רעים, מדוע רצת לספר זאת לאבינו? אנתנו הכתובת לכל הטענות: אותנו בעצמנו היה דך להוכיח! אבל בחטא העגל, הרי הרגו בני ישראל את חור בנה של מרים שאמר להם תוכחה, והתגלה שלא היה ליוסף אפשרות לומר להם דברי תוכחה, כי חשש פי הרגוהו, והוכרח להוכיחם באמצעות אביו. ואי"כ, עיני חטא העגל חזר והתעורר חטא מכירת יוסף, ומשום כך הוצרכו להביא כפרה גם על חטא זה.

ט ז. ויאמר משה אל אהרן קרב אל המזבח. אומר רש"י קרב אל המזבח שהיה אהרן בוש וירא לגשת אמר לו משה, למה אתה בוש? לכך נבחרת. כותב האדרת אליהו, המילים בוש וירא היינו בושלה ופחד, אלו שתי תכונות שונות. אהרן היה מתבייש לגשת אל המזבח כיון שעשה את העגל, וגם היה ירא לעשות זאת, כי היה יודע ברוח הקודש שיהיה רעוע על כוונתו על ידי קורח. טענתו של קרח על הכהונה היתה משום שרצונו להיות כהן גדול. ולכאורה, וכי קרח לא ידע שאין מעמידין פרנס על הציבור אלא אם כן קופה של שרצים תלויה לו מאחריו, וכמו שהגמ' ביומא כ"ב. אומרת, שבלמא אהרן הכהן היתה לו קופה של עגל, אך איזו קופה של שרצים היתה לקרח? זהו שאמר משה לאהרן: קרב אל המזבח כי לכך נבחרת, דווקא מפני שעשית את העגל ויש לך קופה של שרצים, לכך נבחרת לכהונה, ממילא אל לך להיות ירא, כי אף אחד לא יערער על כוונתך! אמנם, רש"י בפרשת קרח ט"ז -ז'כתב שגם של קרח הטעתו וראתה שיצא ממנו שמואל שלא היתה לו קופה של

מאכלות אסורות: בפרשת השבוע אנו למדים על אזהרות

הבורא את בני ישראל שימנעו עצמם ממאכלות אסורות: דברו אל בני ישראל לאמר זאת החיה אשר תאכלו וגו' אך את זה לא תאכלו וגו' מבשר לא תאכלו וכו' וכל השרץ השרץ ולא לכם וגו' ולא תשקצו את נפשותיכם את נפשותיכם בכל השרץ השרץ ולא תטמאו בהם ונטמתם בהם, כי אני ה' אלקיכם והתקדשתם והייתם קדושים כי קדוש אני ולא תטמאו בהם ונפשתיכם בכל השרץ הרמש על הארץ וגו'. על חומר העניין דרשו חז"ל (יומא ט, א): תנא דבי רבי ישמעאל, עבירה המטמאת לבו של אדם, שנאמר ולא תטמאו בהם ונטמתם בהם, אל תקרי ונטמאתם אלא ונטמטם. פירש רש"י: מטממטת - אוטמת וסותמת מכל חכמה. לעומת זאת, על הנהגה וישומר עצמו ממאכלות אסורות כתב הרמב"ם (הלכות מאכלות אסורות יז, לב): וכל הנהגה בדברים אלו מביא קדושה וטהרה יתירה לפנשו וממך נפשו לשם הקב"ה שנאמר והתקדשתם והייתם קדושים כי קדוש אני. בכל ספרי הקדמונים במשך הדורות רואים התייחסות מיוחדת לחומר העניין של מאכלות אסורות והכנסים אל תוך גוף האדם, סותמתם את הצינורות הרוחניים ורומימו לו לאבד את התשוקה ואת אש החיבה לתעובדת ה'**בספר שפע חיים**, לאחר שמאריך על גודל הפרצה של מאכלות אסורות והחובה להיזהר בזה, הוא מסיים: לכן אני שונה וכופל בקשתי, שמכאן ואילך ישיגו כל אדם יומו שלא להכניס לביתו מאכלים שמטמאים ומטמטמים אותו ואת בני ביתו, כי מי שרוצה שיהיה לו בית כשר ושבנוי יהיו יראי שמים, מוכרח לשמור עצמו ממאכלות אסורות, שהיא הגורמת לכל הפריקות עול ולירידה מדרג הישרה. זהו סמיכות הפרשיות, שפסיים בפרשת שמיני, להבדיל בין הטמא ובין הטהור ובין החיה הנאכלת ובין החיה אשר לא תאכל, ופתח בפרשת תזריע... זה תלוי בזה, שאם בני ישראל ימנעו עצמם ממאכלות אסורות ולא יאכלו למלא את ביתם בכל מיני וסוגי המאכלים שבעולם, אז יזכו לבנים טובים והבונים ההולכים בדרכי אבות ומתנהגים בקדושה וטהרה, אבל אם חלילה ילכו אחר התאוות וימלאו חרסם מכל מה שגד עיניהם מבלי לחבר היטב את כשרותו, אזי עלול הדבר להשפיע על הבנים שיצאו חלילה לתרבות רעה רח"ל.

על חומר הפגם של מאכלות אסורות סיפר הבעש"ט, מעשה נורא שאירע בזמן הרמב"ם. תוכן המעשה הוא, שממדינה אחת שלחו להרמב"ם מכתב - עליו היה חתומים כשבעים אלף איש מאותה מדינה - בה כתוב, שהיות ואין תחיית המתים מפורש בתורה, אלא חז"ל דרשו זאת בש"ס, הרי שיש בידים דרשות והוכחות להדיף ח"ו. הרמב"ם לא רצה להשיב בעצמו ציווה על תלמידי מהרי"א אבן תיבון שיכתוב כתב דברי התשובה. בספר"ק "דגל מחנה אפרים" (פרשת עקב) מביא את תוכן התשובה שהשיב הרמב"ם: "כי מכל מיני מאכל ומשקה נעשה דם, ומחדם יורד אל הכבד, ומהכבד עולה הביריות אל הלב, ומהלב יורד המובחר והדק אל המוח, ושם שורה השכל והחיות של האדם, ומי ששומר עצמו ממאכלות המותרות, והאסור והטמא, נעשו דמו צולקין וטורקין, ויש לו כל טהור, והמוח והחיות שלו הוא חיות טהורה, להשיג אמינות החיות שהוא אלהות של כל העולמות המחיה את כולם, ומי ששומר את עצמו יותר, ומקדש את אכילתו על פי דרכי ה' ותורתו, נעשה מזה בניין אב, והוא השכל לכה רמ"ח אבריו, ומתקדשים ומתטהרים, וכן להיפך ח"ו נעשה בניין אב שכל עכור ומעופש בדות זרות, וחיות שלו נעשה בחינת מת, והוא אבי אבות הטומאה לכולם, ורמ"ח אבריו טמאים, וטמא טמא יקרא

שרצים מאחוריו, ועם כל זאת הנהיג את עם ישראל, ואי"כ גם קרח יכול להיות מנהיג ללא קופה של שרצים! ולא ידע קרח שלשמואל תהיה קופה של שרצים הלא הוא קרח בעצמו. דברך נוספת באר האדרת אליהו את המילים לכך נבחרת, שהרי כהן עובד עם כ"ף די קמוצה - קוּמץ את המנחה, ועם כ"ף די פתוחה - מברך את עם ישראל. המילה כ"ף מורכבת משתי אותיות, כ"י קמוצה וך' פתוחה. לכן אמר לו לכך נבחרת, נבחרת לעבודת הכהונה, ואיך עושים זאת? עם שתי כפות, כף פתוחה וכף קמוצה.

ט ז - ח. ויאמר משה אל אהרן קרב אל המזבח ועשה את חטאתך ואת עולתך וכפר בעדך וכו' ויקרב אהרן אל המזבח וישחט את עלה החטאת אשר לו. הגמ' בסוטה ה'. אומרת, אי"ר חייא בר אשי אמר רב, ת"ח צריך שיהא בו אחד משמונה בשמינית. ובפסוּטות דברי הגמ', הכוונה שלת"ח צריך שיהא שמינית שבשמינית שבגאווה. אך האבני נור פירש, שהכוונה לפסוק השמיני שבפרשת שמיני ויקרב אהרן אל המזבח וכו', שאהרן היה בוש ודואג על העגל שעשה, ולכן אמר לו משה קרב אל המזבח ועשה את חטאתך, פירושו, כמו שאמרו צדיקים עשה דוחה לא תעשה, אם אדם ח"ו עבר על לא תעשה, העצה לכך היא תרבה בעשה, וכך תזכה לדחות מקרבך את הלא תעשה. וכן סור מרע ועשה טוב, אם רצונך לסור משהרע, אל תתעסק בכך, כי אף פעם לא תגמול וכן סור מרע ועשה טוב, אלא ועשה טוב, תתחיל בעשיית מעשים טובים, וממילא כל הרע יסור ממך. וכך עשה אהרן, וכמו שכתוב ויקרב אל המזבח וישחט את עלה החטאת אשר לו, וכך הצליח לצאת מן אותו רושם של חטא. וכן כל ת"ח, צריך שתהיה בו המידה הזאת של הפסוק השמיני שבפרשת שמיני, שגם אם ח"ו יכשל בחטא, הוא צריך להרבות בעשה טוב ולהמשיך הלאה, וכך יזכה לחזור בחזרה אל הקדושה.

י ה. ויקרבו וישאם בכותנתם. שואל רבי יהונתן אייבשיץ, מדוע נשאו אותם דווקא בכותנותיהם? ומתוך, הנה האבן עזרא כתב, ששמעשה זה היה בשבת, ובש"ע סימן שי"א סעיף א' כותב שאסור לטלטל מת בשבת, אלא ע"י ככר או תינוק, ואי"כ איך טרחו אותם? והתשובה, שהש"ע שם סעיף ד' פסק, שלא הצריכו ככר או תינוק אלא למת ערום, אבל אם הוא בכסותו, לא צריך ככר או תינוק. וזהו שאמר וישאם בכותנותם", שבכזה מקרה אין איסור טלטול. הווארטים מתוך העלון הפנלא מדוש' בינדל לרבי יוסף זריצקי.

אי נד. מכל מאכל אשר יאכל אשר יבוא עליו מים יטמא. הנה באופן נדיר נאמר כאן יבוא עם לו בעד שמואל המקומות בתורה כתוב באלו בלו וו. והטעם בזה "כי משום שמצאו שאוכל שנגע בו משקה הוכשר לקבל טומאה, והרי יש ז' משקים שמכשירים לקבל טומאה וסימנך י"ד שח"ט ד"ם. והנה בקרא ידוך נאמר רק מים ומה עם שאר משקים וי"ל האות וו של יבוא היא קרמוזת על שם ז' משקים. שאף הם מכשירים את האוכלים לקבל טומאה. רבי חיים קניבסקי בטעמא דקרא.

מאמרי מוסר וסיפורים מענייני הפרשה

שנית, עד שיתן להגט נוסף, והוסף מילים מזעזעות: ובפרט בגזירת חכמים על השוחטים שלא ישחטו על חתונה ח"ו שום בהמה ועוף, ואע"י יעברו ח"ו תהא שחיטתן נבילה כדון העובר וכו', ולשומעים וכוונתם עליהם ברוב טוב מה' הטוב. השוחט התחיל לבעוט, אך דך מוכש כמה כבר חזרתי בתשובה על המכשול שיצא מתחת ידי בשוגג, אני כלל לא ידעתי מכל הסיפור, רק לאחר החתונה נודע על שהעל הענייני אשר לשחוט על חתונתו וכל הברש ירה נבילה. כששמע רבי הירש לייב את הסיפור כבר נתחורר לו היטב למה התכוון הרע"א, הבן שלהם אמנם אכל מאכל כשר, אבל גדולי הפוסקים אמרו ששחיטתו נבילה, וגם מאכל כזה מטמטם, וכל שכן מאכלות אסורות משם.
כת עמדה בפניהם ההוראה השניה של רע"א ללמוד תורה מהדחק, מה עושים, בלב כבד, שלחו את בנם לארץ ישראל, שאז היה מקום דחק גדול בגשמיות, ומבורכת בכל טוב ברוחניות, ואכן כל שקד על דלתי התורה בעמל ויגיעה רב וחי צער בתוככי ירושלים, ולאט לאט ראה פרי בעמלו, שנהפך לאיש אחר, ובעזרת השם גדל והצליח בתורה, וכאשר הגיע לפקודו שנתדך עם אחד מנקייה הדעת וביורשלים. וסיפר רבי חיים קניבסקי זצוק"ל אחד הימים בא אלי יהודי בן תשעים וסיפר לי שאביו שלחו לישיבה בחוגריה, ושם היה נהוג לשכור בחור שיחזור עמו על הלימוד, בא אביו לשאול את החבור על בנו ואמר לו שהוא נפלא מאד וכי ואם ימשיך בך יכול להיות גדול בישראל, והנה נסע לביתו לחג השבועות ובחזרתו נתהפך הגלגל ולא תפס כלום מהלימוד, וכמה שהשתדל אביו לשכור לו מלמד ללמוד, לא הועיל, ובעוד שבעניינים אחרים היה משכיל ובעל כשרון גדול כשהגיע ללימוד תורה נסתמו מעיינותיו, כך עד היום אינו יודע ללמוד גמרא, וכשמגיע לגמרא ראשו מטומטם. והנה לאחרונה נודמן לו ספר של קרא על הסיפור הנ"ל שרע"א אמר שהדבר בא ממאכלות אסורות, ואז נזכר שבחג השבועות שכחתי בביתו, היו לו חברים גויים ונתנו לו חתיכת דבר אחר, אכל ונהנה ממנה היהודי שזה המעלב אותו מלקולט את הגמרא, וביקש תשובה מה עשה, אמרתי לו שיתענה יום אחד, ואמר של קשה לו מאד, אבל מאד ישתדל לזה. ויתכן שכל בשאלה הנ"ל זה המעלב, ואמנם יש את העצות הנוכרות לעיל לימוד מתוך הדחק, ותענית יום אחד, ובמילא גם שאר החסידים לא אכלו. לפתע מה שיראה בחייו, יחשוב מה דעת תורה בנדון ויברר, ויחק לעצמו שאלות מעניינות מחיי היום, ויבררם על פי ההלכה, וכשתירגל שכח מחשבותו תהיה סביב התורה, בעזרת השם יפתח לבו בתורה הקדושה.

באור החיים בפרשה כתוב שמי שמתקדש ונהר מלאכול מאכלות אסורות זוכה שלא יגע לפיו בשוגג מאכלות אסורות. עצם והיריות של הצדיקים מכל נדנדל של מאכל אסור הביאה להם שיעתא דשמיא שאכל לא יבוא ללדי תקלה. כזאת מוספר על החידושי הר"יים, שישב פעם בסעודה עם החסידים, והביאו לפניו קערת רוטב. נטל החידושי הר"ימך קו והחל לערבב את הרוטב זמן מה, אולם לא אכל ממנו, וממילא גם שאר החסידים לא אכלו. לפתע נתוודע שבשרו שהרוטב בושל לו, ויתכן שהתעוררה שאלה! השתוממו החסידים למראה רוח הקודש הגלויה, אולם רבם אמרו להם: מי זה לפלא בעיניכם? דבר כ"י יכול אדם לעמוד, אם זהו כשר או טריפה? זאת על ידי שהאדם יקבל על עצמו לפני האכילה, שאם יש ח"ו דבר איסור בתוך המאכל, הוא מעדיף להיחבק בסעודה. אדם כזה זוכה

לכל דבר, ונעלם ממנו אמתיות החיות שהוא אלהות כל העולמות, ונטמא ונופל לדעות זרות ואלהים אחרים, הם אלילים אלמים מתיים, וזבחי מתיים יקראו להם. "לכן, התנאים והאמוראים ובעלי המדות וחכמי המשנה, הם שמרו נפשו ולא יתנאלו בפת בג המלך הזקן ובין משתי, ולכן האירו אור שכלם, והיה שורה עליהם רוח הקודש לפרש של מאמר אסור בדת תורתנו הקדושה, כי שרתה עליהם כח אלהי אשר הוא יתברך שמו ואורייתא כולא חד, ואור נשמתם גם כן הוא חוט המשולש אשר לא ינתק לעולם ולעולמי עולמים, אבל אנשים הללו, בוודאי טמאים, ונטמא דמם, ומשם ליבם ומוחם שלהם נתמטטם, במאכלות אסורות והטמאים, ולכן החיות שלהם נוטה למינות ואפיקורסות, ולא יוכלו לקבל מתיקות נופת צוף דברי מאמר חכמינו, הבנויים על פי שכל אלקי עולם ומלך עליון. וממשיך שם בדגל מחנה אפרים, שהרמב"ם התרה באנשי אותה מדינה הואיל והעניו פניהם ויצאו לחוץ, פתאום באי עליהם הכוורת, וכרות יכרתו אותם וכל אשר להם. ומסיים שם: וכך עלתה להם, כי לא היו ימים מועטים, עד אשר בא עליהם מלך גדול, והרג אותם ובזזו כל אשר להם. הרה"ק בעל ה"תולדות" זי"ע, שפרסם בפתח פענת מוסף על כ"ו שחלק קטן מאותם אנשים צרפת ממדינתם ובאו אל הרמב"ם וחזרו בתשובה.

בשנת תקצ"ו הגיע רבי עקיבא איגר לעיר לומזא, באחד הימים הגיעה אשה חשובה שקראה לה עטיל הגבאית, היא היתה גבאית צדקה ודומתה על לחיה, היא נתברכה בתשעה בנים בעלי כשרון, חוץ מאחד בחור בן חמש עשרה שאין לימודו בגמרא עולה יפה, ואינו מצליח לקלוט כלום, בו בזמן שבלילמודים אחרים כגון חשבון וכותיבה, הוא עולה על הילדים האחרים, כך שהוא בעל כשרון נפלא, אבל בגמרא אינו מצליח לקלוט כלום. השיב לה רבי עקיבא איגר, שגדולי הפוסקים כותבים שיש לזיזהר ולהישמר ממאכלות אסורות, ושאיפלו טובים לא יינק מנכרית, כי זה עלול להוליד בו מזג רע, ויטמטם את מוחו מלקלוט דבר תורה, כמבואר בש"ך (יו"ד סימן פא). האשה התחילה לבכות, איך זה יתכן, והרי הם שמרו עליו מכל משמר, אבל רבי עקיבא איגר, אמר לפי דעתי זו הסיבה היחידה, ולכן מוחו נטמטם ואינו מצליח בלימוד תורתנו הקדושה. שאלה האשה אם כן מה עליה לעשות, השיב לה רע"א, וחזר על כך כמה פעמים רק דבר אחר, לימוד עמל התורה מתוך הדחק. כי היא ספרה לה הדבר לבעלה רבי הירש לייב, וכאן החלו שניהם לטקור את בנם, היכן נכשל באכילת מאכלות אסורות, כאשר טען בתוקף שלעולם לא נכשל, התחילו לחקור היכן אכל אצל זרים, עד שהגיעו לאותה חתונה ששם נתכבד היכל במנה הגונה של מרק ועוף. אך גדלה התמיהה אצל ר' הירש לייב, הלה הכיר היטב בנאמנותו וביושרו של בעל המלון, מה גם שהשוחט דמתא אף הוא מנקי הידעת שבעיר, וכי אפשר שהאכילו טריפות חלילה. רבי הירש הגיע לשוחט ושאל אותו אם הוא זוכר את השחיטה באותה חתונה, השוחט החויר כולו, רבי הירש לייב, לחץ אותו ושאל אותו מה קרה, השחיטה לא היתה טובה, לא, השיב השוחט השחיטה היתה מצוינת, אם כן מה בכל זאת קרה. סיפר לי השוחט דברים כהווייתם, באותה חתונה התחתן יקותיאל בזיווג שני, יקותיאל אז היה נשוי בזיווג ראשון לרחל, כאשר נתן לה גט, יצא ערוער של בעל התנייא על הגט, כי אמנם לא עריסתה היתה רחל, אבל כולם קראו לה ראשי. וגם אם לא ברור שאכן שם עריסתה היה רחל, ולכן הבעל התנייא פסק שהגט פסול מדאורייתא, ואסור על יקותיאל בעלה להנישא

שמודיעים לו מן השמים אם יש חשש טריפה במאכלו. **מעשה מובא** בהקדמת הספר כח שור ובו תיאור מופלא על ההצלה הגדולה שהיתה למחבר מכומר שניסה להכשילו במאכלות אסורות. כומר אחד היה רגיל להתווכח עם הגאון המחבר זצ"ל בעניינים שונים. פעם אחת נסב הוויכוח על הפסוק "לא יאונה לצדיק כל און", כאשר האפיסקופ טען שמצד השלל החקירה ההגיונית הוא דבר בלתי אפשרי... ואף הביא כמה ראיות לדבריו. בעל יכח שורי סתר כמובן את כל ראיותיו, עד שהלה הלך מביתו כשהוא סר וזעף והחליט לנסות את הדבר בעצמו. הוא ינסה להכשיל את בן שיחו כדי להוכיח במו עיניו אם הקב"ה שומר עליו. הלך המין הזה וקנה שלושה תרגומים מסורסים ופיטם אותם רק בבשר חזיר עד כי עבו ושמנו מאוד (עיין בשו"ע י"ד סי' ט', ובשו"ע סק"ה, שבהמה שנתפסמה מדברים אסורים וישלח גדילתה מהם, אסורה באכילה), וישלח למוכרם בשוק על ידי אחד ממשרתיו הנאמנים תוך שהוא מצווה עליו דברים האלה: אם יבוא לקוח וירצה לקנותם, נקוב במחיר גבוה מאוד, פי כמה וכמה ממחירם הרגיל, כדי שלא יחפץ לקנותם. אבל אם תראה את הרבנית של הי"ח שורי מגיעה לשוק כדי לקנות תרגומים, תוריד לה מהמחיר ותמכור את העופות במחיר זול מאוד, ואפילו פחות משווים, כדי שתסכים לקנות ממך את התרגומים. וכך היה הרבנית בלשוק וראתה תרגומים מפותמים המוצעים לה במחיר כה מוזל, קנתה מיד את הסחורה והביאה לביתה בשמחה עצומה, לקחם הרב ושחטם כדת וכדין, והחלה הרבנית בבישול הסעודה. דרכו והנהגתו

בענין זה. עוד באותו יום הגיע האפיסקופ לביתו של הרב והחל שוב להתווכח עימו על הפסוק לא יאונה לצדיק כל און, ובלחט הויכוח אמר לו: הנה יודעני שכבוד הרב צדיק גדול, וגם אם הוא אינו מודה בכך ברוב ענוותו, אבל כל העולם אומרים שהוא צדיק, ולמרות זאת יכולני להעיד עליך שבשר חזיר נכנס לפיך. ושתומם הרב: איך תרחיב הנפשך לומר זאת? ויען המין: הלא אשתך קנתה את שלושת התרגומים אשר אנוכי פיטמתי אותם רק בשומן חזיר, וגם נודע לי כי שחטת אותם וכלת מהם. במקום להשיב לו, הרים את ידיו ועיניו השמימה ובידך את ה' יתברך שהצילו ושמר אותם מהתקלה הגדולה, ואחר כך סיפר לו את כל העניין, והראה לו את כל שלוש הקדרות עם קורי העכביש שעליהן, והוכיח לו בעליל שכל הבשר שלא שם, מבלי שניכנסה לפיו חתיכה אחת, לא הוא ולא בני ביתו. וישתומם הגוי ויאמר: עתה ידעתי שהכל אמת.

סיפור דומה היה עם הבית הלוי שהיה לו בתיקו חתיכת עוף שקיבל בשביל לאכול בערב יום כיפור ובנוסעו ברכבת העוף פלט ריח רע, והביה"ל לא יכל לאוכלו וכשהגיעה הרכבת למקומו מיד הגיעו תושבי המקום לומר לו על שקיבל מברק שהעוף שקיבל טרף.

סיפר רבי חיים קניבסקי על אמא שלו שהקפידה מאוד שלא ישתו משקאות שהיו מגולים, ואפילו שכיום אין מצויים ביננו נחשים, פעם שאלו אותה הרי לא מצויים נחשים ביננו ומדוע לחשוש לדבר זה, לאחר זמן קצר - סיפר הגר"ח גלינו נחש ארסי בתוך קערה של חלב שעמדה בבית.

הלכות

הלכה הקשורה לפרשה: רבי חיים קניבסקי מביא מקבלה שאסור להסתכל על חיות טמאות, אך אמר כמה פעמים שהעולם לא נוהג כך ואף הוא עצמו הלך עם הילדים שלו לכן חיות ושם גם ראו חיות טמאות.

אדם ששמע הבדלה אך פיספס ולא שמע את הברכה בורא פרי הגפן האם יצא ידי"ח או לא? הדין הוא שיצא.

המשך הלכות שבת משבועות קודמים: מתוך מנחת איש לרבי א"י שפירא שליט"א: ברירה לצורך אחרים או בהמה: מותר לברור בידו את האוכל מתוך הפסולת [או את המין שרוצה מתוך המין שאינו רוצה] גם אם בורר האוכל לצורך אחרים ואפילו שהוא עצמו אינו אוכל עמהם, וכן אם בורר לצורך אכילת בהמתו לאלתר מותר.

חידות

חידות שינון הפרשה: א. אחד מבני עוזיאל? אליצפן. . **ב.** הנושא את נבלתם יכבס? בגדיו. **ג.** בהמה שיש לה רק סימן אחד? גמל. **ד.** במה אהרן טבל אצבעו? **ה.** מה עשה אהרן עם החלב והכליות של חטאתו? הקטיר על המזבח. **ו.** תגובת אהרן אחרי מות בניו? וידום. **ז.** מה נטמא רק כאשר נותנים עליו מים? זרע. **ח.** אחד ממני הארבה הכשרים? חגב. **ט.** ההפך מטמא? טהור. **י.** אסור לבוא לאהל מועד שתוי? יין. **יא.** ממני העוף הטמאים? כוס. **יב.** אחד משמונה שרצים? לטאה. **יג.** מסימני טהרה בבהמה? מפרסת פרסה/ מעלה גירה. **יד.** הקריבו או זרה? נדב ואביהו. **טו.** אחד כשרות בדין? ספייר. **טז.** מי לא לחינם הלך אללו הזרזיר? עורב. **יז.** אחד מעופות הטמאים? פרס. **יח.** אחד משמונה שרצים? צב. **יט.** נתנו על המחנתה? קטורת. **כ.** אם לשרץ העוף יש ארבע כאלו הוא טמא מה זה? רגלים. **כא.** עוף השולה דגים מהים? שלך. **כב.** מופיע גם בעופות וגם בשרצים? תנשמת.

שמות ספרים בפרשה: משחת שמן. דרש משה.

חידות תורניות: א. איזה שני אחים מתו באותו היום מלבד נדב ואביהו מופיע בחומש במדבר? **ב.** שחט בלי כוונה כשר ובכוונה פסול? **ג.** איזה דבר בלא שהתבשל על השר הוא בשר? **ד.** חי שאסור לאכול אבל חלבו טהור? **ה.** הסתכל במשהו ולא עשה מעשה ונטמא איך יתכן? **תשובות: א.** דתן ואבירם בני אהליהב. מתו עם עדת קרח. **ב.** שחט בשבת במזיד אסור לאכול ובשוגג מותר. **ג.** ביצה

היכן ניתן להשיג את העלון

ניתן להשיג את העלון בבני ברק: צמוד לכניסה לתלמוד תורה כתב סופר מצד שמאל של הכניסה, בקופסה בפינה בחצר ברחוב סוקולוב 23. **ובבית הכנסת בית אהרן** רחוב רד"ק. **ובביהמ"ד המרכזי מניין אברכים 'פרדס כץ'** רחוב אבוחצירא 9, **ובכולל 'מורשה ודעת'** (בית כנסת הגדול) בספריה בקומה ראשונה (חברון) בכניסה המערבית בקלסר ירוק. וכן בשאר המוקמות ואצל המפיצים הקבועים אצל רבי ידידיה זר שליט"א. **אין לקחת יותר מעלון אחד בשום מקום ללא אישור.** כמו"כ ניתן להשיג את העלון **במודיעין עילית** (לא כמות) החל מיום משיב בערב בשעת 7:37 בכניסה לחנות ש.מ.ח. – שרזתי משרד רחוב רשב"י 49. **כן ניתן להשיג בהר יונה נוף הגליל** אצל רבי שמחה שולמן שליט"א. **כן ניתן להשיג בירושלים** ביישיבת מיר אצל רבי דוד רוטשילד שליט"א. או אצל רבי אבי פרידנר שליט"א. **בבית שמש** אצל רבי נחום זכריש שליט"א בבית הכנסת אור אליהו. **וכן** ביישיבת מרן הגר"מ שטרנבוך - תחוקת הביא 7 רמה ג'. **בתיבות** בייבת בוכריס'. **באשדוד:** בית הכנסת החדי"א רובע ג' רחוב יצחק הנשיא. **ברחובות** ביישיבת מאור התלמוד, אצל החבור החשוב ישי רוט שליט"א. **בירושם** אצל רבי מיכאל גולדנברג שליט"א. **באופקים** בבית הכנסת זכרון אליהו. **בקרית גת** בביהכ"נ שומרי אמונים מיום שיש. **בעוצם** ביישיבת נר זרח. **ברכסים** אצל רבי יוסף המאירי שליט"א כולל נר ישראל גבעה ב. **ברעננה** אצל משפחת זכאי רחוב נעמי שמר 9/5 טלפון - 052-6903395. **בפתח תקווה** בבתי הכנסת בני הדר: אוהל אברהם. שירת מרים. קהל חסידים. ויוצאי חברון, עיי רבי יואל פינהדלר שליט"א. וכן ביישיבת אור ישראל וכן ביישיבת עטרת שלמה **בראשון לציון** אצל הנ"ל: **בצפת:** בהיכל ישיבת צפת אצל רבי אברהם לויסון שליט"א. **בקרית אתא:** בית הכנסת מאקווא ירושלים 3 עיי הער נחמיה ברונטשטיין נ"י. וכן בבית הכנסת של הקהילה החרדית בקרית אתא רחוב כצלנסקי 5. **במנצ'סטר** אצל רבי שמואל א. הורביץ שליט"א: +447425793110.

קבלת העלון בפקס יש להתקשר לטלפון: 03-6180383.

כמו"כ העלון נמצא ביכל העלונים: בעיצוב בשם 'לבית התורני'. וכן העלון (מלבד ההערות שבסופו) מופיע ביקובץ גליונות.

ניתן להוריד את העלון בעמדות קול הלשון וכן את העלונים של כל ארבעת השנים האחרונות. הדרכה: נכנסים לקול הלשון. מקישים על חיפוש רבנים. לכתוב מערכת שבת. מקישים על פתח תיקיה. מקישים על תיקיית הורדת גליונות. מקישים על לבית התורני. ומורידים מה שרוצים. (אמור להיות מטופל בימים הקרובים להורדה). להאזנה לשיעורי המערכת של שבת: 03-6171071.

כמו"כ ניתן להשיג במיל: 456alon@gmail.com יש לדייק במייל ולכתוב קודם 456 ואח"כ alon@gmail.com. **להשתתפות בהוצאות העלון** לפנות: 0527633431. או בינדרים פלוס-רשת הכוללים פרדס כץ-עלון, (שלוחה 2422). זכות הרבים תלויי במסייעים! עלון בודד עולה לנו 15 אגורות.

ניתן לקבל את העלון בכתב יותר גדול במייל הנ"ל